

Het Leer- garantiefonds

Evaluatie pilot

maart 2023

Aukje Smit
Boris Franssen

Start

Foundation®

maakt er werk van

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting	3
1. Inleiding	6
2. Instroom van kandidaten in het LGF	10
3. Financiering vanuit het LGF	14
4. Conclusies en aanbevelingen	19
Bijlagen	23

Managementsamenvatting

Leergarantiefonds

Dit rapport betreft de eindevaluatie van een pilot met het Leergarantiefonds (LGF), een initiatief van sociale onderneming Driekant en Start Foundation. Doelstelling van het LGF is het mogelijk maken dat mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt sneller aan de slag kunnen in een ontwikkeltraject door een voorschot te nemen op de financiering. Het afgeleide doel van het project is systeemverandering. De mens moet veel meer centraal komen te staan dan nu het geval is. Met de pilot wil Start Foundation problemen aankaarten en laten zien dat het anders kan.

Pilot

Van maart 2022 tot maart 2023 hebben zes sociale ondernemingen een pilot uitgevoerd met het LGF: Driekant, Buzinezzclub Foundation, Het Goed, i-did, Studeren en Werken op Maat (SWOM) en The Colour Kitchen. Elke deelnemer heeft een eigen LGF en daarvoor een bedrag ingelegd dat Start Foundation heeft verdubbeld (in totaal € 570.000). Belangrijke uitgangspunten voor de pilot waren:

- De mens die een ontwikkeltraject nodig heeft, staat centraal en niet de systeemwereld (wetten, regels, procedures).
- De deelnemers bepalen zelf welke kandidaten/trajecten vanuit het LGF worden gefinancierd.
- De deelnemers halen zoveel mogelijk financiering vanuit het LGF terug bij de daarvoor geëigende instanties.

De pilot is geëvalueerd aan de hand van een kwalitatieve procesevaluatie.

Conclusies

Onderzoeksvraag 1. Draagt het LGF in de optiek van de betrokken sociaal ondernemers eraan bij dat mensen die een ontwikkeltraject nodig hebben en waarvoor (nog) geen financiering is, snel kunnen instromen in een traject? Zo ja, onder welke voorwaarden? Zo nee, waarom niet?

"Deze manier van werken laten we niet meer los. Dit is de route om de kandidaten echt centraal te stellen en niet de financiers."

Dankzij het LGF zijn niet alleen méér mensen geholpen, maar ook sneller en beter.

Het betreft in totaal 140 personen, waaronder relatief veel jongeren (64%). Deze mensen stromen sneller in omdat niet eerst de financiën geregeld hoeven te worden. En ze krijgen dankzij het ongeoormerkte LGF-budget vaker een traject op maat. Bij de coaches heeft dit veel slagkracht en positieve energie opgeleverd. Ten tijde van de eindevaluatie is 46% van de kandidaten alweer uitgestroomd. Daarvan heeft 69% al een goede vervolgstap kunnen maken (waaronder 37% naar werk en 20% naar een opleiding/stage).

Met het LGF worden mensen bereikt die bij overheidsinstanties niet in beeld waren.

Bijna de helft van de kandidaten, waarvoor het LGF is ingezet, betreft mensen zonder inkomen (47%). Dit zijn vooral niet-uitkeringsgerechtigden (nuggers) met een afstand tot de arbeidsmarkt en daarnaast studenten/stagiairs met een arbeidsbeperking.

Onderzoeksvraag 2. Lukt het om financiering vanuit het LGF terug te krijgen van de daarvoor geëigende instanties? Zo ja, onder welke voorwaarden? Zo nee, waarom niet?

“Er zijn zoveel categorieën dat we door de bomen het bos niet meer zien. Die labels en het uitzoeken van de mogelijkheden kost veel tijd. Je weg vinden in de bureaucratie. Je moet bij meerdere loketten schrapen om je businesscase rond te krijgen. Het is een schraapmarkt.”

Het terughalen van financiering bij de daarvoor geëigende instanties is deels gelukt. Dit is veelal een arbeidsintensief proces.

Van het LGF-budget is in totaal € 464.482 gebruikt om 164¹ trajecten te financieren. De deelnemers aan de pilot hebben 31% van dit bedrag teruggekregen, waarvan 25% van de daarvoor geëigende instanties. Dit bedrag kan nog meer worden aangezien 54% van de kandidaten nog in traject is. De deelnemers hebben hier relatief weinig energie in gestoken. Het terughalen van financiering is een arbeidsintensief proces met de nodige bureaucratische hobbels door de vele regels, loketten en labels, vooral als de kandidaat door de ondernemer zelf wordt aangedragen.

Het ongeoormerkte LGF-budget beantwoordt aan de behoeften van de deelnemers om uiteenlopende trajecten voor- bij- en volledig te financieren.

Een belangrijk uitgangspunt was dat de deelnemers zelf bepalen welke kandidaten en kosten vanuit het LGF worden gefinancierd. De flexibiliteit van het ongeoormerkt LGF-budget beantwoordt hiermee aan de uiteenlopende financieringsbehoeften van de deelnemers. Volledige financiering is nodig als kandidaten niet aan de regels of beleidsprioriteiten voldoen. Dit speelt onder andere bij nuggers en als jongeren met een arbeidsbeperking extra intensieve begeleiding nodig hebben om hun stage te kunnen afmaken. Als ze wel binnen contractafspraken passen of als er toestemming is gegeven, dan komt er uiteindelijk wel financiering, maar niet altijd tijdig of voldoende om maatwerk te kunnen bieden.

Het LGF functioneert bij sommige deelnemers al als een revolverend fonds.

Voor het goed laten functioneren van het LGF is vooral meer ongeoormerkt, vrij besteedbaar geld cruciaal. Juist dan kunnen coaches focussen op de hulpvraag van de kandidaat en is er de ruimte om maatwerk te bieden. De pilot laat zien dat er in principe verschillende financieringsmogelijkheden zijn: bijvoorbeeld winst uit eigen onderneming, SROI-gelden, giften van particulieren of sponsoring door bedrijven. Wat haalbaar is, hangt af van wat past bij de

1) Bij 24 personen is het traject een keer verlengd.

onderneming en de aanwezige knowhow en capaciteit. Nog niet iedere onderneming heeft een strategie op dit gebied.

Het LGF is niet alleen een pot met geld, maar een manier van werken die van invloed is op verschillende onderdelen van de sociale onderneming.

Het uitgangspunt 'de mens centraal' in plaats van doen wat mogelijk is binnen de huidige regels en procedures is een fundamenteel andere benadering die je niet zomaar even implementeert. Het kost de deelnemers tijd om één en ander goed in te regelen, zoals de registratie van trajecten, kandidaten werven die niet in beeld zijn bij instanties en de benodigde middelen binnenhalen om het fonds weer aan te vullen. Een goede registratie geeft ook (meer) inzicht en een betere onderbouwing van de ongefinancierde trajecten. Die kennis kan helpen om de impact beter te communiceren naar de buitenwereld en nieuwe financiering te verwerven. De onderlinge uitwisseling gedurende pilot heeft de deelnemers geholpen om zich het gedachtegoed eigen te maken en stappen te zetten.

Aanbevelingen

Uit de procesevaluatie blijkt dat de doelstelling van de pilot, namelijk het mogelijk maken dat mensen die een ontwikkeltraject nodig hebben sneller aan de slag kunnen door een voorschot te nemen op de financiering, ruimschoots is behaald. Dit geldt nog niet voor het afgeleide doel: systeemverandering zodat de mens meer centraal komt te staan. Wel heeft Start Foundation met de pilot laten zien dat het anders kan. De aanbevelingen richten zich op het opschalen van het LGF-concept en het concreet aanhaken van de overheid, zodat meer mensen worden geholpen die nu buiten de boot vallen:

1. Investeer in een LGF-leernetwerk voor sociaal ondernemers, inclusief ondersteuning op maat. Het huidige netwerk met de pilot-deelnemers kan daartoe uitgebreid worden. Binnen het leernetwerk kunnen deelnemers kennis en ervaring rond het LGF delen en elkaar adviseren over het oplossen van problemen en uitdagingen.
2. Zorg voor een goede positionering en bekendheid van het LGF zodat het leernetwerk kan groeien en het makkelijker wordt om publieke instanties aan te spreken op hun verantwoordelijkheid.
3. Zorg dat de overheid de LGF-aanpak gaat ondersteunen met ongeoormerkt geld. Er kunnen bijvoorbeeld pilots geïnitieerd worden waarbij gemeenten met (één of meer) sociaal ondernemers een overeenkomst sluiten voor de financiering van een aantal personen, zonder specifieke vereisten. Gemeenten kunnen ook worden uitgedaagd om als co-financier op te treden in het LGF van een sociaal ondernemer

1. Inleiding

1.1 Achtergrond

Aanleiding

Dit rapport betreft de eindevaluatie van een pilot met het Leergarantiefonds (LGF). Het LGF is een ondernemersantwoord om problemen te overwinnen die veroorzaakt worden door bureaucratie en bezuinigingen op ontwikkeltrajecten voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Door zelf een 'fonds' op te richten is er geld om zelf direct te handelen, een kandidaat te plaatsen en tevens het gat te dichten tussen de benodigde begeleiding en de financiering hiervoor.

Het LGF is een initiatief van sociale onderneming Driekant en Start Foundation. Aanleiding is het Leergarantieplan van Driekant. De toenmalige directeur Henk Smit († 2022) was van mening dat kwetsbare mensen voor hun ontwikkelkansen niet langer afhankelijk mogen zijn van het slechte huwelijk tussen geld en bureaucratie. Daarom richtte hij in 2018 een ontwikkelfonds op: het Leergarantieplan. Driekant investeert hier zelf in vanuit de exploitatie, en met steun van onder meer ouders, betrokken burgers, bedrijven, Start Foundation en andere fondsen.

Inventarisatie knelpunten

Uit een inventarisatie van Start Foundation (2021) bij elf sociaal ondernemers blijkt dat er veel interesse is in het LGF. De werkwijze van instanties (gemeenten, UWV, zorg) is namelijk regelmatig een belemmering voor sociaal ondernemers die zoveel mogelijk mensen willen helpen, los van labels en financiering per domein of doelgroep. Zo verloopt de instroom van kandidaten via instanties om allerlei redenen vaak moeizaam, is er veel bureaucratie en onvoldoende financiering voor ontwikkeltrajecten waardoor mensen buiten de boot vallen. Landelijk onderzoek bevestigt dit beeld. Juist werkzoekenden die ondersteuning het hardste nodig hebben, krijgen deze vaak niet (zie bijlage 1).

Om hoeveel mensen het precies gaat, is altijd een beetje speculeren. Volgens het SCP (2019) kent Nederland naar schatting anderhalf miljoen mensen met een 'afstand tot de arbeidsmarkt'. Een deel van hen zal dankzij de huidige krapte op de arbeidsmarkt direct aan het werk kunnen. Vooral de groep met een grote 'afstand tot de arbeidsmarkt en/of multi problematiek is gebaat bij een ontwikkeltraject.

1.2 Pilot LGF

Om te onderzoeken of een Leergarantiefonds problemen kan overwinnen die veroorzaakt worden door bureaucratie en bezuinigingen heeft Start Foundation een pilot laten uitvoeren. Deze pilot houdt in dat zes sociale ondernemingen van maart 2022 tot maart 2023 experimenteren met een eigen variant van het Leergarantiefonds. Elke deelnemer heeft bij Start Foundation een plan ingediend dat aansluit bij de specifieke situatie en behoefte. De deelnemers hebben zelf een bedrag ingelegd tussen de € 30.000 tot € 50.000 en Start Foundation heeft dat verdubbeld. De uitgangspunten voor de pilot staan beschreven in kader 1.

- De mens die een ontwikkeltraject nodig heeft, staat centraal en niet de systeemwereld (wetten, regels, procedures).
- Sociaal ondernemers bepalen zelf welke kandidaten/trajecten vanuit het LGF worden gefinancierd.
- Niemand wordt afgewezen, tenzij een andere aanbieder overduidelijk betere resultaten met de kandidaat kan realiseren.
- Financiering vanuit het LGF kan gebruikt worden als voorfinanciering, bij-financiering of volledige financiering.
- Sociaal ondernemers halen zoveel mogelijk financiering vanuit het LGF terug bij de daarvoor geëigende instanties.
- Een goede samenwerking met instanties is en blijft belangrijk.

Doel- en vraagstelling

Doelstelling van het LGF is het mogelijk maken dat mensen die een ontwikkeltraject nodig hebben sneller aan de slag kunnen door een voorschot te nemen op de financiering. De ontwikkeltrajecten zijn bedoeld voor mensen die nu aan de kant staan en graag willen werken, maar (nog) niet direct aan de slag kunnen in een betaalde baan.

Het afgeleide doel van het project is systeemverandering. De mens moet veel meer centraal komen te staan dan nu het geval is. Door het verzamelen van bewijslast en ontwikkelen van showcases wil Start Foundation problemen aankaarten en laten zien dat het anders kan (agenderen).

De pilot moet antwoord geven op de volgende vragen:

- Draagt het LGF in de optiek van de betrokken sociaal ondernemers eraan bij dat mensen die een ontwikkeltraject nodig hebben en waarvoor (nog) geen financiering is, snel kunnen instromen in een traject? Zo ja, onder welke voorwaarden? Zo nee, waarom niet?
- Lukt het om financiering vanuit het LGF terug te krijgen van de daarvoor geëigende instanties? Zo ja, onder welke voorwaarden? Zo nee, waarom niet?

1.3 Procesevaluatie

Tijdens de pilot zijn de ervaringen van de zes sociaal ondernemers op de voet gevolgd aan de hand van een kwalitatieve procesevaluatie. Deze procesevaluatie bestond uit drie tussentijdse evaluaties en een eindevaluatie. Elke evaluatieronde bestond uit individuele interviews met de deelnemers en een gezamenlijke bijeenkomst/werksessie om ervaringen te delen en elkaar verder te helpen.

Alle deelnemers hebben van Start Foundation een Excel werkblad ontvangen ten behoeve van een verantwoording van het budget. In het werkblad kon men per kandidaat waarvoor gebruik is gemaakt van het LGF een aantal items invullen, zoals leeftijd, aantal jaren werkloos, trajectkosten, verkregen financiering en andere relevante kenmerken. De deelnemers hebben het werkblad

voorafgaand aan elke tussenevaluatie ingevuld/ bijgewerkt. De procesevaluatie is aangevuld met informatie uit deze Excel werkbladen.

Verloop evaluatie

De medewerking van de deelnemers aan de verschillende activiteiten was goed. Iedereen was heel betrokken bij het project. De interviews waren vaak al voorbereid en bij de werksessies waren steeds alle deelnemers vertegenwoordigd. Lastig was dat de deelnemers de items in het Excel werkblad niet altijd op dezelfde manier interpreteerden. Hierover is wel gesproken en dat heeft de nodige correcties opgeleverd. Desondanks denken we dat de geaggregeerde gegevens uit de Excel werkbladen met enige voorzichtigheid moeten worden geïnterpreteerd.

Afbakening

- Het betreft een kwalitatieve procesevaluatie vanuit het perspectief van de deelnemers aan de pilot, de sociaal ondernemers. Ervaringen en meningen van de doelgroep zelf en de betrokken instanties blijven buiten beschouwing. Reden: het LGF is bovenal een oplossing van en voor sociaal ondernemers om meer impact te kunnen maken. Daarom is in dit stadium vooral van belang of zij van mening zijn dat het LGF werkt en waarom wel/niet. Het is uiteraard mogelijk om in een volgend stadium met andere partijen na te gaan of en hoe er nog meer uitgehaald kan worden.
- De procesevaluatie is nadrukkelijk geen impactmeting, ook al hebben we wel informatie vanuit de Excel werkbladen meegenomen in de rapportage. Impact meten is wel belangrijk. Om dat goed te doen is echter meer tijd nodig en zou elke deelnemer in de pilot dat op dezelfde manier moeten doen.

1.4 De deelnemers

Aan de pilot hebben zes sociale ondernemingen meegedaan: Driekant, Buzinezzclub Foundation, Het Goed, i-did, Studeren en Werken op Maat (SWOM) en The Colour Kitchen. Alle deelnemers zijn sociaal ondernemer, hebben een goede staat van dienst en staan achter de uitgangspunten en doelstelling van het LGF. Ze bieden alle zes ontwikkeltrajecten aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Er zijn echter ook verschillen:

- De omvang en het werkgebied (lokaal of landelijk).
- De methodiek en het aanbod voor de doelgroep. Vier deelnemers creëren ontwikkelplekken voor allerlei doelgroepen binnen de eigen onderneming. Twee deelnemers zijn gespecialiseerd in de ontwikkeling en re-integratie van een specifieke doelgroep.
- De kosten van de trajecten en de financieringsmodellen. Sommige deelnemers hadden al een potje om (incidenteel) ook trajecten te kunnen financieren voor mensen die tussen wal en schip vallen. Met het LGF kunnen dat er (veel) meer worden. Bij anderen was dat nog minder het geval maar zij willen die kant wel op.

De gezamenlijke ambitie van de deelnemers was: 155 kandidaten in traject te nemen waarvoor geen of onvoldoende financiering is vanuit de reguliere instanties. In totaal is door de deelnemers zelf € 285.000 ingelegd en Start Foundation heeft dat bedrag verdubbeld. Het totale LGF-budget voor de pilot was daarmee € 570.000. Elke deelnemer heeft een eigen LGF.

Leeswijzer

Dit rapport is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 bespreken we de instroom en kenmerken van kandidaten waarvoor een beroep is gedaan op het LGF. Hoofdstuk 3 staat in het teken van de financiering van het LGF en de vraag of het lukt om de financiering terug te krijgen van de daarvoor geëigende instanties. Hoofdstuk 4 bevat de conclusies en aanbevelingen.

2. Instroom van kandidaten in het LGF

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk 2 gaan we in op de vraag of (deels) ongefinancierde kandidaten dankzij het LGF snel kunnen instromen in een ontwikkeltraject. We bespreken een aantal kenmerken van deze kandidaten en van de trajecten die ze volgen. Tot slot komen nog enkele overige bevindingen aan bod.

2.2 Effect LGF

Het LGF is al met al benut voor 140 personen. Bij 24 personen is het traject nog een keer verlengd. Dat betekent dat in totaal 164 trajecten zijn gefinancierd vanuit het LGF. Ten tijde van de eindevaluatie volgen 76 personen waarvoor een beroep is gedaan op het LGF nog een traject (54%) en zijn 64 personen uitgestroomd (46%).

Meer kandidaten, snellere instroom en meer maatwerk

Alle zes de sociaal ondernemers concluderen dat het LGF eraan bijdraagt dat méér mensen die een ontwikkeltraject nodig hebben en waarvoor (nog) geen of onvoldoende financiering is, snel kunnen instromen in een traject. Deze mensen kunnen sneller instromen omdat niet eerst de financiën geregeld hoeven te worden. En ze krijgen vaker een traject op maat.

We hebben de deelnemers aan de pilot gevraagd hoeveel van de 140 kandidaten ze zonder het LGF niet hadden geholpen. En hoeveel ze wel hadden geholpen, maar pas in een later stadium (omdat de financiën eerst geregeld moesten zijn). Het blijkt dat naar schatting 69 kandidaten zonder het LGF niet waren geholpen. 71 kandidaten waren wellicht wel geholpen maar deze groep had langer moeten wachten en/of een traject met minder maatwerk gekregen. De ervaring leert dat het lang kan duren voordat er toestemming komt.

2.3 Kenmerken kandidaten en trajecten

Tabel 1 geeft een overzicht van een aantal kenmerken van de kandidaten, namelijk leeftijd, opleiding, duur werkloosheid, inkomen en doelgroepregister. De gegevens zijn afkomstig uit de Excel werkbladen van de pilot-deelnemers. Een aantal zaken vallen hierbij op:

- Allereerst de leeftijd en duur van de werkloosheid. Relatief veel kandidaten zijn jonger dan 35 jaar (64%) en minder dan twee jaar werkloos (46%). Hieronder vallen vooral jongeren zonder uitkering met een (grote) afstand tot de arbeidsmarkt en studenten met een arbeidsbeperking die extra begeleiding nodig hebben om hun studie te kunnen afmaken. Deze jongeren zijn vooral in traject bij drie van de zes deelnemers. De andere drie deelnemers hebben juist meer kandidaten boven de 35 jaar in traject en meer personen die langer dan 2 jaar werkloos waren. Dit zijn volgens hen vooral personen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt.
- Verder valt op dat relatief veel kandidaten hoger opgeleid zijn (35%). Dit komt onder andere doordat één van de deelnemers gespecialiseerd is in hoger opgeleide jongeren met een arbeidsbeperking.
- Tot slot valt het op dat bijna de helft van de kandidaten geen inkomen heeft (47%) en dat slechts 16% in het doelgroepregister zit.

Tabel 1. Kenmerken kandidaten

Totaal aantal kandidaten	100% (N=140)
Leeftijd	
< 35 jaar	64%
35-50 jaar	27%
> 50 jaar	9%
Opleiding	
HBO/WO	35%
Havo, vwo, mbo-2,3,4	15%
Vmbo, mbo-1	21%
Basisonderwijs	27%
Onbekend	2%
Duur werkloosheid	
< 2 jaar	46%
2-5 jaar	16%
5-10 jaar	22%
> 10 jaar	13%
Onbekend	2%
Inkomen	
Geen	47%
Bijstand	31%
WW	5%
Wajong	12%
Overig	5%
Doelgroepregister	
Nee	79%
Ja	16%
Nog te bepalen	5%

Overige kenmerken

In tabel 2 staan nog wat andere kenmerken die de deelnemers gedurende de pilot hebben bijgehouden: instroomkanaal, doel traject, duur traject en uitstroom. Hier vallen de volgende zaken op:

- De meeste instroom komt via eigen werving (35%), gevolgd door gemeenten (28%) en onderwijsinstellingen (21%). We vermoeden dat 'overig' als instroomkanaal voor een deel ook eigen werving is. Dit betreft onder andere maatschappelijke organisaties, zorginstellingen, maar ook re-integratiebedrijven.
- Het doel van de trajecten is in iets meer dan de helft van de gevallen betaald werk (56%). De overige trajecten zijn vooral gericht op de fase die daaraan voorafgaat, zoals stage/opleiding (16%), activering (9%) en werkfit/werknemersvaardigheden (11%).
- De duur van de trajecten is nog het meest 6 maanden (41%) en 7-12 maanden (31%).

- Zoals al eerder aangegeven zijn inmiddels 64 kandidaten weer uitgestroomd. De uitstroomkanalen zijn vooral betaald werk, inclusief een eigen onderneming (37%) en een opleiding/stage (20%). Er is hier relatief vaak 'anders' ingevuld (31%). Dit betreft kandidaten die zijn uitgevallen, weer thuiszitten en/of waarvan niet bekend is wat ze doen.²

Tabel 2. Overige kenmerken

Instroomkanaal	N=140
Gemeente	28%
UWV	4%
Eigen werving	35%
Onderwijsinstelling	21%
Overig	13%
Doel traject	N=164
Betaald werk	56%
Stage/opleiding	16%
Werkfit / werknemersvaardigheden	11%
Activering	9%
Overig	8%
Duur traject	N=164
< 6 maanden	10%
6 maanden	41%
7 – 12 maanden	31%
2 jaar	13%
Onbepaald/langdurig	4%
Niet ingevuld	1%
Uitstroom	N=64
Betaalde baan	34%
Opleiding/stage	20%
Dagbesteding	6%
Hulpverlening	5%
Eigen onderneming	3%
Anders	31%

2.5 Overige bevindingen

Instroom ongefinancierde kandidaten

Gemeenten en UWV hebben vaak onvoldoende inzicht in de eigen kaartenbak en/of dragen om andere redenen mensen die een ontwikkeltraject nodig hebben niet altijd aan voor een traject (denk aan andere beleidsprioriteiten, te weinig capaciteit, etc.). Potentiële kandidaten zonder uitkering zijn bovendien niet in beeld en/of het beleid is om geen trajecten voor nuggers te financieren. De consequentie van het uitgangspunt de mens centraal, is echter dat iedereen die

2) *Uitval is onvermijdelijk bij trajecten voor mensen met een 'grote afstand tot de arbeidsmarkt'. Bij één van de deelnemers is de uitval bijvoorbeeld 20%.*

dat nodig heeft een ontwikkeltraject moet kunnen krijgen, en niet alleen kandidaten die daarvoor door instanties worden aangedragen. Voor de pilot betekende dit dat de deelnemers actief op zoek moesten naar manieren om onder andere met nuggers en kwetsbare werkzoekenden in contact te komen (denk aan een voedselbank, buurthuis, ziekenhuis, VSO/PRO, social media). Dit bleek nog niet zo makkelijk, maar zorgde er wel voor dat kandidaten in beeld kwamen die dat nog niet waren (ook niet bij de instanties).

Tijdens de werksessies die onderdeel van de pilot waren, hebben de deelnemers ervaringen gedeeld en elkaar tips gegeven. Dit heeft de nodige nieuwe inzichten, instroomkanalen en samenwerkingen opgeleverd.

Slagkracht, positieve energie en maatwerk

De aanpak om met iedere kandidaat, ook als er (nog) geen financiering is, een intake te doen en indien passend direct te laten instromen, heeft bij coaches van de deelnemers aan de pilot voor wie dit nieuw is, veel slagkracht en positieve energie opgeleverd. Ze hoeven zich nu in principe alleen maar bezig te houden met de vraag: wat heeft deze kandidaat nodig en kunnen wij dat bieden?

Het LGF zorgt er niet alleen voor dat coaches anders het gesprek ingaan, maar óók dat ze meer maatwerk kunnen bieden. De afgelopen jaren is er veel bezuinigd op de budgetten, terwijl de doelgroep waar sociaal ondernemers zich op richten over het algemeen juist taaier werd. Volgens de deelnemers is maatwerk dan nog belangrijker.

Minder rompslomp en vereisten

De deelnemers kunnen ook meer maatwerk bieden omdat er geen vereisten zijn wat betreft format, duur of gewenst resultaat (behalve als de overheid meebetaalt). Volgens één van de deelnemers heeft deze vrijheid veel betekend voor de kandidaten en zelfs eerder tot resultaat geleid dan bij de meeste andere trajecten. *“Het moeten afstemmen over een trajectplan zit een prettige aanloop in de weg. Nu kunnen we gewoon zeggen: een open speelveld: werk/opleiding/ondernemerschap, het kan alle drie. Daardoor voelen kandidaten meer vrijheid en kunnen coaches meer meebewegen. Er is meer flexibiliteit.”*

3. Financiering vanuit het LGF

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk staat in het teken van de financiering met het LGF. We gaan allereerst in op redenen van deelnemers om geld uit het LGF te halen en de verkregen vergoedingen. Daarna bespreken we het proces van terughalen van de financiering bij de daarvoor geëigende instanties. Tot slot gaan we in op enkele overige bevindingen.

3.2 Gebruik LGF en verkregen vergoedingen

Tabel 2 geeft een overzicht van het gebruik van het LGF en de verkregen vergoedingen. In totaal was er € 570.000 LGF-budget³ beschikbaar en daarvan is € 464.482 (81%) gebruikt om 164 trajecten (140 kandidaten) voor-, bij- of volledig te financieren.

Het betreft relatief weinig voorfinanciering (17%), en bijna evenveel bij-financiering (39%) als volledige financiering (41%). Dit is echter de stand van zaken aan het einde van de pilot (eind februari 2023). Bij de kandidaten waarvan op dat moment zeker is dat de voorfinanciering niet terugkomt, is de voorfinanciering omgezet in bij- of volledige financiering.

Tabel 3. Financiering LGF

Beschikbaar budget	€ 570.000
Benutting LGF	€ 464.482
Reden gebruik LGF	
Voorfinanciering	17%
Bij-financiering	39%
Volledige financiering	41%
Geen ⁴	3%
Teruggehaald totaal	31%
Reguliere financiering	25%
Overig overheid	2%
Privaat	4%
Proces terughalen financiering	
Snel	13%
Moeizaam	24%
Niet gelukt	43%
Niet ingevuld	20%

Naast de bijdrage vanuit het LGF zijn de trajecten vooral betaald met reguliere trajectfinanciering van gemeenten (Participatiewet, PGB/WMO). In veel mindere mate zijn trajecten gefinancierd met een subsidie Maatschappelijke Diensttijd, via UWV, VSO/PRO, familie, SW en zorg.

3) De helft van dit bedrag hebben de deelnemers uit eigen middelen ingebracht, de andere helft is afkomstig van Start Foundation.

4) Bij 5 trajecten is niet ingevuld of er sprake is van voor-, bij- of volledige financiering.

Type financieringen vanuit het LGF

Uitgangspunt voor de pilot was dat de deelnemers zelf bepalen welke kandidaten en kosten vanuit het LGF gefinancierd worden. De deelnemers maken hierbij verschillende keuzes en die hebben enerzijds te maken met hun visie, manier van werken en de doelgroep waar ze zich op richten en anderzijds met de regels/beleid en werkwijzen van de instanties waarmee ze te maken hebben. Het LGF is gebruikt voor:

- Volledige financiering van trajecten voor nuggers.
- Bij-financieren van trajecten als de vergoeding te laag is en/of niet met terugwerkende kracht wordt uitgekeerd (o.a. Participatiewet, PGB).
- Voorfinanciering van trajecten als financiering onzeker is, en bij trajecten met resultaatfinanciering en subsidies praktijkleren.
- Loonkosten (bij voorkeur aangevuld met loonkostensubsidie) voor de duur van het traject.
- Stagevergoedingen (waar geen reguliere financiering voor is).
- Extra begeleiding die studenten met een arbeidsbeperking nodig hebben om hun opleiding te kunnen afmaken.
- Financiering van het gezamenlijk aanvragen van het doelgroepregister en alles wat daarbij komt kijken.

3.3 Revolverend fonds

Het LGF is in principe een revolverend fonds. Het is de bedoeling dat zoveel mogelijk geld terugkomt via de daarvoor geëigende instanties zodat weer nieuwe (ongefinancierde) kandidaten een traject kunnen krijgen. Lukt dat onvoldoende dan kan het LGF ook met andere overheidsfinanciering of private middelen worden aangevuld.

In totaal is 31% aan LGF-financiering teruggekomen. Dit biedt ruimte voor nieuwe trajecten. Aangezien er aan het eind van de pilot nog 72 kandidaten in traject zijn, kan er nog meer financiering terugkomen. De ene deelnemer verwacht hier meer van dan de ander.

De financiering is overigens niet alleen afkomstig van de daarvoor geëigende instanties. Het betreft:

- Reguliere financiering (25%), met name van gemeenten (Participatiewet en PGB's) en subsidies praktijkleren van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO).
- Overige overheidsfinanciering (2%), namelijk subsidies Maatschappelijke Diensttijd.
- Private financiering (4%), namelijk door de betreffende onderneming uitgegeven 'sociale aandelen'.

Extra middelen

Sommige deelnemers hebben nog meer middelen verkregen waarmee ongefinancierde trajecten betaald kunnen worden. Voor een deel waren ze hier voorafgaand aan het LGF al mee bezig, voor een deel is tijdens de pilot nieuwe financiering verkregen. Het betreft uiteenlopende financieringen, afhankelijk van de voorkeur van de ondernemer, wat past en mogelijk is gezien het type aanbod:

- Trajectfinanciering via Regionale Mobiliteitsteam (RMT).
- Marge op de inkomsten van klanten/opdrachtgevers.

- SROI-middelen.
- Fondsen.
- Postcodeloterij.
- Subsidies Maatschappelijke Diensttijd
- Sponsoring.
- Sociale aandelen.

Niet alle extra binnengehaalde financiering is gedurende de pilot gebruikt om het LGF aan te vullen. Sommige deelnemers hebben buiten de LGF-pilot om ook ongefinancierde kandidaten geholpen (bijvoorbeeld in een andere regio dan die van de pilot). Bovendien is het LGF vooral gebaat bij ongeormerkte financiering. Bij overige overheidssubsidies moet vaak nog wel aan allerlei regels worden voldaan.

Voor drie deelnemers aan de pilot is het binnenhalen van extra financiering nog een aandachtspunt. Hier is waarschijnlijk meer uit te halen.

3.3 Proces terughalen financiering

Uit tabel 3 (zie pagina 14) blijkt dat bij 37% van de trajecten financiering (volledig of gedeeltelijk) is teruggekomen. Dit ging bij 13% van de trajecten snel en bij 24% moeizaam. Bij 43% van de trajecten is het niet gelukt en bij 20% is dit nog niet duidelijk.

Volgens de deelnemers komt er over het algemeen alleen geld terug als je bereid bent om hier veel tijd in te investeren. Bovendien moet de kandidaat passen bij het beleid en de regels van de betreffende instantie. Past het niet dan komt er over het algemeen ook geen financiering terug (uitzonderingen daargelaten).

Bereidheid tot investeren

Een belangrijke voorwaarde om geld uit het LGF terug te kunnen halen, is een bereidheid van de sociaal ondernemer om hier de nodige tijd in te steken. Het is namelijk vaak een arbeidsintensief proces met de nodige bureaucratische hobbels en zonder garantie op succes. Vooral ondernemers die zelf kandidaten 'werven' zijn hier veel tijd aan kwijt. Zo moeten ze uitzoeken op welke middelen ze een beroep kunnen doen, welk loket past en indien mogelijk de kandidaat daar aandragen.

“Er zijn zoveel categorieën dat we door de bomen het bos niet meer zien. Die labels en het uitzoeken van de mogelijkheden kost veel tijd. Je weg vinden in die bureaucratie. Je moet bij meerdere loketten schrapen om je businesscase rond te krijgen. Het is een schraapmarkt.”

De meeste deelnemers aan de pilot hebben daarom niet al te veel energie gestoken in het terughalen van financiering. Eén van hen zegt hierover: *“We zijn al vaak het gesprek met instanties over de financiering van trajecten aangegaan. De ervaring is elke keer hetzelfde. De wethouder is enthousiast. Maar bij de klantmanager beland je in een vreemde discussie over regels en keurmerken waar je aan moet voldoen om te mogen uitvoeren. Dit soort gesprekken geven totaal geen energie. Onze les is dat je een bepaalde schaal moet hebben om dit soort gesprekken effectief te kunnen voeren, anders blijft het hangen op het niveau van de klantmanager.”*

Strategie

De meeste deelnemers hebben het LGF niet actief onder de aandacht gebracht bij relevante instanties vanuit de gedachte dat het averechts zou kunnen werken. Instanties kunnen denken dat er met het LGF een 'voorliggende' financiering is en dat ze niets meer hoeven te doen. Het is bovendien balanceren. De ondernemers willen namelijk wél blijven samenwerken met instanties. Al te dwingend of activistisch opstellen is dan misschien riskant of contraproductief. Aanspreken op verantwoordelijkheid is mogelijk wel zinvol. Dit vergt vaardigheden en contactpersonen op het juiste niveau.

Successen

Het geld komt terug als kandidaten die de ondernemers zelf hebben aangedragen⁵ binnen contractafspraken passen en/of als er toestemming is gegeven voor het traject. Dit zijn veelal kandidaten met een uitkering, maar soms ook nuggers. Het geld komt ook terug bij voorfinanciering van trajecten met resultaatfinanciering en subsidies praktijkleren van het RVO. Deelnemers aan de pilot hebben vooral geprobeerd om financiering terug te krijgen door over ongefinancierde kandidaten het gesprek aan te gaan met de daarvoor geëigende instantie. Zo stond bij een deelnemer in het contract met de gemeente dat 15% van de kandidaten een nigger mocht zijn. Doordat hij gedurende de pilot zelf nuggers is gaan zoeken die een ontwikkeltraject nodig hadden en vervolgens met de gemeente in overleg ging over de financiering heeft de gemeente dit percentage op een gegeven moment verhoogd naar 30%.

Bij een andere deelnemer bleek het direct plaatsen van kandidaten een bepaalde druk te veroorzaken waardoor de gemeente uiteindelijk wel over de brug kwam. Ze zegt hierover: *"Er is bij die instanties maar één weg. Dat is niet vanuit een aanmelding via ons maar via hen. Als wij zelf mensen aanmelden dan ontstaat kortsluiting. Maar doordat we zonder goedkeuring van de gemeente mensen al lieten starten werd de weg makkelijker om een akkoord en financiering te krijgen."*

Tot slot is er het voorbeeld van een deelnemer die facturen stuurt op basis van de werkelijke kosten, ook al werken instanties met andere tarieven. Dit levert incidenteel wel eens op dat de werkelijke kosten worden betaald.

Wanneer komt het geld niet terug?

In de volgende situaties komt het geld niet of slechts gedeeltelijk terug:

- Als er geen contract met UWV/gemeente is, als alles via aanbestedingstrajecten gaat en/of als de kandidaat anderszins niet aan de regels of beleidsprioriteiten voldoet (uitzonderingen daargelaten). Dit speelt vaak bij trajecten voor nuggers, studenten met een arbeidsbeperking, extra ondersteuning bij het aanvragen van het doelgroepregister en bij bepaalde stagevergoedingen.
- Als de kandidaat wel binnen contractafspraken past of als er toestemming is gegeven voor het traject dan komt er wel financiering, maar dat is niet altijd voldoende. Dit kan komen door bezuinigingen, als niet met terugwerkende kracht wordt uitgekeerd, als het resultaat niet behaald wordt en als niet voldaan wordt aan extra kwaliteitsnormen die gemeenten opleggen voor WMO gerichte PGB-begeleiding. In het laatste voorbeeld komt er wel een vergoeding maar te weinig om te doen wat nodig is.

5) Als instanties de kandidaten aandragen dan gaat dat over het algemeen gepaard met financiering.

3.4 Overige bevindingen

Implementatie werkwijze LGF

Alle deelnemers aan de pilot willen door met het LGF. Vier van de zes hebben de werkwijze inmiddels geïmplementeerd binnen de hele organisatie. Het is geen pilot of project meer maar onderdeel van het businessmodel van de organisatie (of daar wordt aan gewerkt). Door het LGF kunnen ze kandidaten veel meer centraal stellen en maatwerk bieden. Eén van de ondernemers zegt hierover: *“We gaan zeker door met het LGF. Deze manier van werken laten we niet meer los. Dit is de route om de kandidaten echt centraal te stellen en niet de financiers.”*

Meer inzicht in ongefinancierde trajecten

Qua bedrijfsvoering (registratie en inregelen werkwijze bij coaches) moet er in de meeste gevallen nog wel wat gebeuren. Bij de meeste deelnemers was er voorafgaand aan de pilot alleen een globaal inzicht in de kosten en ging ‘alles op de grote hoop’. Tekorten werden vanuit een aparte pot aangevuld om het jaar met zwarte cijfers te kunnen afsluiten. Deelname aan het LGF betekende een incentive om de (deels) ongefinancierde trajecten nauwgezet te registreren. Als deelnemers ook na de pilot doorgaan met de LGF-werkwijze, dan zal dit een onderdeel moeten worden van de bedrijfsvoering. Dat is nog niet zo gemakkelijk volgens één van de deelnemers omdat de geldstromen zijn veranderd en het systeem daar nog niet op is ingericht.

“We kunnen nu nog niet aangeven wie de financier is. We zijn met een nieuw systeem bezig. Qua bedrijfsvoering is het lastig.”

Hoewel het soms lastig is en ook weer extra tijd in beslag neemt, geeft een goede registratie ook (meer) inzicht en een betere onderbouwing van de ongefinancierde trajecten. Die kennis kan helpen om de impact beter te communiceren naar de buitenwereld en nieuwe financiering binnen te halen.

Meerwaarde onderlinge uitwisseling

De deelnemers hebben door hun deelname aan de werksessies nieuwe inzichten opgedaan, bijvoorbeeld over hoe om te gaan met bureaucratie, hoe financiering uit het LGF terug te halen, met welke financiële proposities kan worden gewerkt richting private financiers, etc. De onderlinge uitwisseling werd zeer gewaardeerd. “De gezamenlijkheid in het project maakt ons zelfverzekerder, wij zijn niet de enige die hier tegenaan lopen. Het LGF is een soort kapstok geworden”.

4. Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

Vraag 1: Draagt het LGF in de optiek van de betrokken sociaal ondernemers eraan bij dat mensen die een ontwikkeltraject nodig hebben en waarvoor (nog) geen financiering is, snel kunnen instromen in een traject? Zo ja, onder welke voorwaarden? Zo nee, waarom niet?

Dankzij het LGF zijn niet alleen méér mensen geholpen, maar ook sneller en beter.

Alle zes de sociaal ondernemers concluderen dat het LGF eraan bijdraagt dat méér mensen die een ontwikkeltraject nodig hebben en waarvoor (nog) geen of onvoldoende financiering is, snel kunnen instromen in een traject. Het betreft in totaal 140 personen, waaronder relatief veel jongeren (64%). Deze mensen konden sneller instromen omdat niet eerst de financiën geregeld hoefden te worden. En ze krijgen vaker een traject op maat. Dit omdat de deelnemers dankzij het ongeoormerkt LGF-geld nadrukkelijker de vraag van de kandidaat als vertrekpunt kunnen nemen, in plaats van criteria en tarieven van de betrokken overheidsinstanties. Bij de coaches levert dit ook veel slagkracht en positieve energie op.

Ten tijde van de eindevaluatie is 46% van de kandidaten waarvoor het LGF is benut, alweer uitgestroomd. Daarvan heeft 69% al een goede vervolgstap kunnen maken (waaronder 37% naar werk en 20% naar een opleiding/stage).

Met het LGF worden mensen bereikt die bij overheidsinstanties niet in beeld zijn.

De consequentie van het LGF-uitgangspunt 'de mens centraal' is dat iedereen die dat nodig heeft een ontwikkeltraject krijgt, en niet alleen kandidaten die daarvoor door instanties worden aangedragen. Voor de pilot betekende dit dat de deelnemers ook op zoek gingen naar manieren om met nuggers met een afstand tot de arbeidsmarkt en andere kwetsbare werkzoekenden in contact te komen. Dit bleek nog niet zo makkelijk, maar zorgde er wel voor dat kandidaten in beeld kwamen die dat nog niet waren (ook niet bij de instanties). In de pilot zijn vrijwel evenveel mensen met een uitkering (48%) als zonder inkomen (47%) in traject genomen. De laatste groep betreft vooral nuggers, maar deels ook studenten/stagiairs met een arbeidsbeperking die extra ondersteuning nodig hebben om hun opleiding te kunnen afmaken.

Vraag 2: Lukt het om financiering vanuit het LGF terug te krijgen van de daarvoor geëigende instanties? Zo ja, onder welke voorwaarden? Zo nee, waarom niet?

Het terughalen van financiering bij de daarvoor geëigende instanties is deels gelukt. Het is wel een arbeidsintensief proces met de nodige bureaucratische hobbels.

Er was € 570.000 LGF-budget beschikbaar en daarvan is € 464.482 gebruikt om 164⁶⁾ trajecten voor-, bij- of volledig te financieren. In totaal hebben de deelnemers 31% van dit bedrag teruggekregen, waarvan 25% van de daarvoor geëigende instanties. Dit bedrag kan nog meer worden aangezien 54% van de kandidaten nog in traject is.

6) Bij 24 personen is het traject een keer verlengd.

Het terughalen van financiering bij de daarvoor geëigende overheidsinstanties blijkt vaak een arbeidsintensief proces met de nodige bureaucratische hobbels, vooral als de kandidaat door de ondernemer zelf wordt aangedragen voor een traject. De meeste deelnemers hebben daarom niet al te veel energie gestoken in het terughalen van financiering uit het LGF. Het is ook balanceren omdat ze wél willen blijven samenwerken met de instanties. Al te dwingend of activistisch opstellen is dan misschien riskant of contraproductief.

Het ongeoormerkte LGF-budget beantwoordt aan de behoeften van de deelnemers om uiteenlopende trajecten voor- bij- en volledig te financieren.

Een belangrijk uitgangspunt was dat de deelnemers zelf bepalen welke kandidaten en kosten vanuit het LGF worden gefinancierd. Dit is goed mogelijk dankzij de flexibiliteit van het ongeoormerkt LGF-budget. Uit de pilot blijkt dat er verschillende financieringsbehoeften zijn. Het gaat om trajecten die niet vallen onder een contract met UWV/gemeente, die buiten het aanbestedingstraject vallen en/of als de kandidaat anderszins niet aan de regels of beleidsprioriteiten voldoet. Als de kandidaat wel binnen contractafspraken past of als er toestemming is gegeven voor het traject dan komt er wel financiering, maar niet altijd voldoende om maatwerk te kunnen bieden. Of de financiering komt niet met terugwerkende kracht (terwijl de kandidaat direct is ingestroomd).

Het LGF is al met al benut voor:

- Trajecten voor nuggers met een afstand tot de arbeidsmarkt.
- Bij-financiering van trajecten wanneer de vergoeding te laag is en/of als niet met terugwerkende kracht wordt uitgekeerd.
- Voorfinanciering van trajecten als financiering onzeker is, en bij trajecten met resultaatfinanciering en subsidies praktijkleren.
- Loonkosten (en voorfinanciering van loonkostensubsidie) voor de duur van het traject.
- Stagevergoedingen als daar geen reguliere financiering voor is.
- Extra begeleiding die studenten met een arbeidsbeperking nodig hebben om hun opleiding/stage te kunnen afronden.
- Extra begeleiding bij aanvragen van het doelgroepregister en alles wat daarbij komt kijken.

Het LGF functioneert bij sommige deelnemers al als een revolverend fonds. Voor een effectief LGF is vooral de beschikbaarheid van meer ongeoormerkt geld cruciaal.

Sommige deelnemers hebben het LGF weer aangevuld met financiering van de daarvoor geëigende instanties en/of met andere overheidssubsidies of private middelen. Het LGF functioneert daarmee al als een (beginnend) revolverend fonds. Voor het goed laten functioneren van het LGF is vooral meer ongeoormerkt, vrij besteedbaar geld cruciaal. Juist dan kunnen coaches focussen op de hulpvraag van de kandidaat en is er de ruimte om maatwerk te bieden. Bij extra binnengehaalde overheidssubsidie (geen trajectgeld) moet vaak nog wel aan allerlei regels worden voldaan.

De pilot laat zien dat er in principe verschillende mogelijkheden zijn: winst uit eigen onderneming, SROI-gelden, giften van particulieren of bijvoorbeeld sponsoring door bedrijven. Ook middelen van fondsen of loterijen kunnen in aanmerking komen (mits ze ook voor dat doel zijn toegezegd). Wat in specifieke gevallen haalbaar is, hangt af van wat past bij de onderneming en de aanwezige

knowhow en capaciteit. Verder is duidelijk geworden dat nog niet iedere onderneming een strategie heeft op dit gebied; sommigen moeten hierin nog investeren.

Het LGF is niet alleen een pot met geld, maar een manier van werken die invloed heeft op verschillende onderdelen van de sociale onderneming.

Het uitgangspunt 'de mens centraal' in plaats van doen wat mogelijk is binnen de huidige regels en procedures is een fundamenteel andere benadering die je niet zomaar even implementeert. Het kost de deelnemers tijd om één en ander goed in te regelen, medewerkers met de werkwijze bekend te maken, de administratie erop in te richten, kandidaten te werven die niet in beeld zijn en de benodigde middelen binnen te halen om het fonds weer aan te vullen. Een goede registratie geeft ook (meer) inzicht en een betere onderbouwing van de ongefinancierde trajecten. Die kennis kan helpen om de impact beter te communiceren naar de buitenwereld en nieuwe financiering te verwerven. De onderlinge uitwisseling gedurende pilot in diverse werksessies heeft deelnemers geholpen om zich het gedachtegoed eigen te maken en stappen op deze gebieden te zetten.

4.2 Aanbevelingen

Uit de procesevaluatie blijkt dat de doelstelling van de pilot, namelijk het mogelijk maken dat mensen die een ontwikkeltraject nodig hebben sneller aan de slag kunnen door een voorschot te nemen op de financiering, ruimschoots is behaald. Dit geldt nog niet voor het afgeleide doel: systeemverandering zodat de mens meer centraal komt te staan. De overheid bewust maken van de problematiek en betrekken bij het LGF kost meer tijd. Wel heeft Start Foundation met de pilot laten zien dat het anders kan. Onze aanbevelingen richten zich daarom op het opschalen van het LGF-concept en het concreet aanhaken van de overheid, zodat meer mensen worden geholpen die nu buiten de boot vallen.

Investeer in een LGF-leernetwerk voor sociaal ondernemers, inclusief ondersteuning op maat.

We raden Start Foundation aan om een leernetwerk te faciliteren voor sociaal ondernemers die ontwikkeltrajecten bieden en willen gaan werken met het LGF-concept. Het huidige netwerk met de pilot-deelnemers kan daartoe uitgebreid worden. Binnen het leernetwerk kunnen deelnemers kennis en ervaring rond het LGF delen en elkaar adviseren over het omzeilen van problemen en uitdagingen (zoals bureaucratie, onvoldoende overheidsfinanciering en bereiken van de doelgroep). Belangrijke agendapunten voor het netwerk zijn verder:

- Op de eerste plaats de verwerving van financiering, zodat het LGF-concept kan worden bestendigd en het effect groter wordt.
- Samen optrekken richting overheidsinstanties, bijvoorbeeld bij het onderhandelen over goede trajectfinanciering (schaalgrootte helpt).
- Impactmonitoring en de communicatie daarover aangezien dit zal helpen bij het verwerven van financiering.

Gezien de verschillen in capaciteit en knowhow raden we aan om ook specifieke ondersteuning mogelijk te maken (bijvoorbeeld met een strippenkaart model).

Zorg voor een goede positionering en bekendheid van het LGF zodat het leernetwerk kan groeien en het makkelijker wordt om publieke instanties aan te spreken op hun verantwoordelijkheid.

Het is aan te raden om het LGF-concept strategisch te positioneren, bijvoorbeeld op een vergelijkbare manier als bij Open Hiring is gedaan.

Een goede positionering en communicatie zal er voor zorgen dat meer sociaal ondernemers het LGF omarmen en meer mensen geholpen kunnen worden. Een groot netwerk zal het ook makkelijker maken om publieke instanties aan te spreken op hun verantwoordelijkheid. Op basis van de uitgangspunten van het LGF kunnen we enkele simpele spelregels benoemen die bij de manier van werken horen. We denken aan een model met zoveel mogelijk vrijheid voor de bedrijven die aanhaken en een aansprekend beeldmerk. Mooi om daarbij de uitspraak van LGF-grondlegger Henk Smit van Driekant te blijven communiceren:

“Kwetsbare mensen mogen voor hun ontwikkelkansen niet langer afhankelijk zijn van het slechte huwelijk tussen geld en bureaucratie.”

Zorg dat de overheid de LGF-aanpak gaat ondersteunen met ongeoormerkt geld.

Het probleem van bureaucratie (de vele loketten, labels, regels, etc.) en onvoldoende financiering voor de ontwikkeling van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt is met deze pilot nog niet opgelost. Evenmin dat veel overheidsgeld vanwege het sterk aan regels gebonden karakter zijn doel niet bereikt. We raden Start Foundation daarom aan om een discussie op gang te brengen over de vraag of de overheid niet nadrukkelijker verantwoordelijkheid moet nemen voor al die mensen die nu tussen wal en schip vallen (al dan niet in combinatie met private partners). Dit vanuit het oogpunt van kansengelijkheid én omdat het een groep met potentie is waarvan een substantieel deel kan uitstromen naar werk, niet onbelangrijk bij de huidige krapte op de arbeidsmarkt. Om de overheid te betrekken, kunnen bijvoorbeeld pilots geïnitieerd worden waarbij gemeenten met (één of meer) sociaal ondernemers een overeenkomst sluiten voor de financiering van een aantal personen, zonder specifieke vereisten. Deze werkwijze wordt door de gemeente Maastricht al langer toegepast in samenwerking met Athos. Gemeenten kunnen ook worden uitgedaagd om als co-financier op te treden in het LGF van een sociaal ondernemer.

Bijlage 1. Onderbouwing aanleiding LGF

Uit onderzoek van Berenschot⁷ (2019) blijkt dat gemeenten bij lange na niet uitkomen met het rijksbudget voor de Participatiewet. De invoering van de Participatiewet ging, net zoals de twee andere decentralisaties in het sociaal domein (Wmo en jeugdzorg) gepaard met fikse bezuinigingen. Bij de Participatiewet ging het om een bezuiniging van structureel 1,6 miljard euro per jaar. Het tekort is volgens Berenschot een bedrag van 1,2 miljard euro, en dat loopt op tot 1,5 miljard euro in 2026. Voor ondersteuning van mensen die al voor de invoering van de Participatiewet in 2015 onder verantwoordelijkheid van gemeenten vielen, zoals bijstandsgerechtigden, is jaarlijks 1,1 miljard euro extra nodig.

Eén van de gevolgen van de huidige situatie is dat gemeenten vooral energie steken in bijstandsgerechtigden die weer snel aan het werk geholpen kunnen worden. Dat ligt ook aan de financiële prikkel in het bijstandsbudget. Gemeenten hebben er (financieel) baat bij als mensen zo snel mogelijk de bijstand uitstromen.

Ook de Arbeidsinspectie⁸ (2022) constateert dat een substantieel deel van de werkzoekenden onvoldoende ondersteuning krijgt. Volgens klantmanagers van gemeenten geldt dit voor ongeveer één op de drie klanten. Grote caseloads en hoge registratiedruk hebben bovendien tot gevolg dat uitvoeringsprofessionals onvoldoende tijd overhouden om iedereen de aandacht te geven die nodig is. Vaak wordt daarom prioriteit gelegd bij klanten die dicht bij de arbeidsmarkt staan of zelf aan de bel trekken. Verder blijkt uit dit onderzoek dat de re-integratiedienstverlening door criteria in de regelgeving niet voor iedereen beschikbaar is en dat de werkzoekende nog onvoldoende centraal staat. Het ontbreekt instanties ook vaak aan inzicht in de mogelijkheden van het werkzoekendenbestand.

In november 2019 concludeerde het Sociaal en Cultuur Planbureau (SCP⁹) dan ook dat de Participatiewet mislukt was. Enkele verbeterpunten die nodig zijn volgens het SCP:

- Signalerings-mechanismen moeten ook de meest kwetsbare groepen in beeld brengen.
- De financieringsstructuur moet motiveren om ook mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt te begeleiden.
- De complexiteit moet verminderen.
- Het matchingsproces moet beter.

7) Hekelaar, M. (2019). *Beschikbare en benodigde financiële middelen voor de Participatiewet*. Utrecht: Berenschot.

8) Nederlandse Arbeidsinspectie (2022). *Spiegel bestaanszekerheid 2022*. Den Haag: Nederlandse arbeidsinspectie.

9) Versantvoort, M. (2019). *Eindevaluatie Participatiewet. Samenvatting*. Den Haag: SCP.

Bijlage 2. Ervaren knelpunten in de samenwerking met instanties

Onderstaand kader bevat een overzicht van knelpunten die sociaal ondernemers die ontwikkelplekken bieden voor mensen met een 'afstand tot de arbeidsmarkt' zoal ervaren in de samenwerking met instanties. De knelpunten zijn genoemd in het kader van een inventarisatie van Startfoundation (2021) én tijdens de pilot met het Leergarantiefonds. Er zijn overigens ook goede voorbeelden en niet iedereen ervaart precies dezelfde knelpunten. Gemeenschappelijk is echter wel dat de instroom van kandidaten via instanties vaak moeizaam verloopt, dat er te weinig financiering is om iedereen die dat nodig heeft een goed traject te bieden en dat er veel sprake is van bureaucratie.

Samenvattend kader knelpunten

Instroom

- Gemeenten en UWV stellen criteria waardoor mensen buiten de boot vallen, bijvoorbeeld dat de kandidaat een uitkering moet hebben of nog niet begonnen mag zijn met het traject.
- Nuggers blijven buiten beeld door de kostendelersnorm.
- Voor toegang tot het 'granieten bestand' ben je afhankelijk van de gemeente. Klantmanagers kennen de mensen in het bestand onvoldoende.
- Verschil van inzicht tussen sociaal ondernemer en instantie over de noodzaak, duur of verlenging van een traject. Soms mag iemand wel starten (bijvoorbeeld een jaar) maar is dat voor deze persoon te kort om te kunnen ontwikkelen richting werk.
- Kandidaten met een uitkering mogen niet altijd zelf bepalen of ze aan een traject meedoen (geen eigen regie).
- Afspraken over instroom en/of een contract met de gemeente of het UWV betekent nog niet dat deze instanties kandidaten aandragen.

Financiering uit publieke/overheidsmiddelen

- Door schotten in het systeem vallen de kosten en baten niet op dezelfde plek. Goedkope en korte trajecten zijn daardoor interessanter dan trajecten die focussen op de lange termijn.
- Gemeenten staan weinig open voor het financieren van trajecten voor nuggers.
- Te lage tarieven voor trajecten en begeleiding waardoor je geen maatwerk kunt leveren.
- Voor kandidaten met een beperking die niet in het doelgroepregister zitten, is over het algemeen weinig financiering beschikbaar.
- Er is ook geen financiering voor de begeleiding die nodig is om het doelgroepregister aan te vragen.
- Studenten met een arbeidsbeperking hebben soms extra begeleiding nodig om hun studie/ stage te kunnen afmaken. Hier is geen financiering voor. De gemeente betaalt alleen jobcoaching bij betaalde arbeid, niet bij stages.
- Uitvoeringsorganisaties, zoals SVB, hebben achterstanden in het beoordelen en toekennen van voorzieningen. Als je mensen alvast laat starten dan wordt een groot deel van het traject niet vergoed, want toekenning mag niet met terugwerkende kracht.

Werkwijze instanties (wet- en regelgeving, beleid, bureaucratie)

- Elke gemeente hanteert een ander beleid, een andere terminologie en andere aanpak. Afdelingen binnen gemeenten werken vaak niet (goed) samen, er zijn schotten. Het is een woud van regels, labels en loketten. Uitzoeken wat er mogelijk is, is ingewikkeld en kost veel tijd.
- Het kan lang duren voordat de financieringsstroom op gang komt.
- Gemeenten werken liever met een beperkt aantal grote aanbieders dan met kleinere ondernemers die het anders doen.
- Gebrek aan stabiliteit in de samenwerking. Zo moet een sociaal ondernemer elk jaar opnieuw met de gemeente 'onderhandelen' over het contract. En zijn er soms ontwikkelingen waardoor afspraken niet nagekomen worden.
- Als een gemeente met aanbestedingen werkt dan is er veelal geen ruimte voor kandidaten die zichzelf melden of die de sociaal ondernemer aandraagt voor financiering.
- Aanbesteding van jobcoaching door een gemeente waarbij de goedkoopste aanbieder de opdracht krijgt. Als iemand gespecialiseerde jobcoaching nodig heeft dan voldoet dit niet. Bovendien kan de kandidaat niet zelf zijn jobcoach kiezen.
- Voor het UWV kan men alleen trajecten uitvoeren als er een raamcontract is. Een raamcontract heeft voordelen maar het afsluiten is een complexe en tijdrovende procedure.
- Ondernemers zijn per kandidaat veel tijd kwijt om alles te regelen en verantwoording af te leggen. Er zit bovendien een prikkel in om geen ambitieuze doelen te stellen. Als ze niet gehaald worden dan wordt het traject namelijk niet volledig vergoed.

Start Foundation

Aukje Smit

Boris Franssen

info@startfoundation.nl

www.startfoundation.nl

